

PROGNOS 23.3.2006

DEN FINLÄNSKA PAPPERSINDUSTRINS FRAMTID – FOSTERLANDET FÖRLORAT?

Tilläggsuppgifter:

Prognoschef
Eero Lehto
Tel. 358-9-2535 7350
e-mail:
Eero.Lehto@labour.fi

Informatör
Heikki Taimio
Tel. 358-9-2535 7349
e-mail:
Heikki.Taimio@labour.fi

Ekonomisk prognos 2006 - 2007: EKONOMISKA LÄGET GOTT – GLOBALISERINGEN FÖRSVAGAT INDUSTRINS TILLVÄXTPOTENTIAL

Totalproduktionen i Finland växte förra året med 2,1 % från året innan. Lockouten inom pappersindustrin drog ned tillväxten med nästan en procentenhet.

Industriproduktionens tillväxt var även i övrigt lägre än väntat. Förra årets siffror bör dock ännu tas med en viss reservation. På grund av att reformen av nationalräkenskaperna försenats kommer siffror som baserar sig på tillförlitliga beräkningar att finnas tillgängliga först i juni-juli. Det är möjligt att fjolårssiffran ännu blir något högre.

I år och nästa år växer ekonomin i relativt snabb takt. Delvis till följd av lockouten inom pappersindustrin stiger tillväxtsiffran för 2006 till 3,8 %. Nästa år är tillväxten en procentenhet lägre. Utvecklingen i Europa stöder tillväxten i år och framför allt nästa år. Men inte ens en livligare europeisk marknad förmår lyfta tillväxten i Finland till lika höga nivåer som rådde under 1990-talets senare hälft. Utan utflyttning av kontraktstillverkning av telekomutrustning och utan kapacitetsnedskärningar inom skogsindustrin hade produktionstillväxten varit högre. Tillväxten i den finländska ekonomin är den närmaste tiden fortsatt snabb inom tjänstebranscherna, såsom handeln och företagstjänster, vilket åter bidrar till att förbättra sysselsättningen.

Tillväxten i euroområdet tar fart

Totalproduktionen i euroområdet växte i fjol med 1,5 % från föregående år. I år accelererar tillväxten till drygt 2 %. Tillväxten är snabbast först mot slutet av året. Delvis därför stiger tillväxtsiffran för nästa år till 2,6 %.

Figur 1. Internationella konjunkturindikatorer 1995:01 - 2006:02

De ekonomiska utsikterna i Europeiska unionen och euroområdet vilar nu på en stabilare grund än på länge. Bland annat har en måttfull löneutveckling och eurons depreciering till en nivå som konkurrenskraften tål ökat företagets lönsamhet och konsoliderat deras finansiella ställning, vilket i sin tur förbättrat företagets framtidsutsikter och uppmuntrat till ökade investeringar.

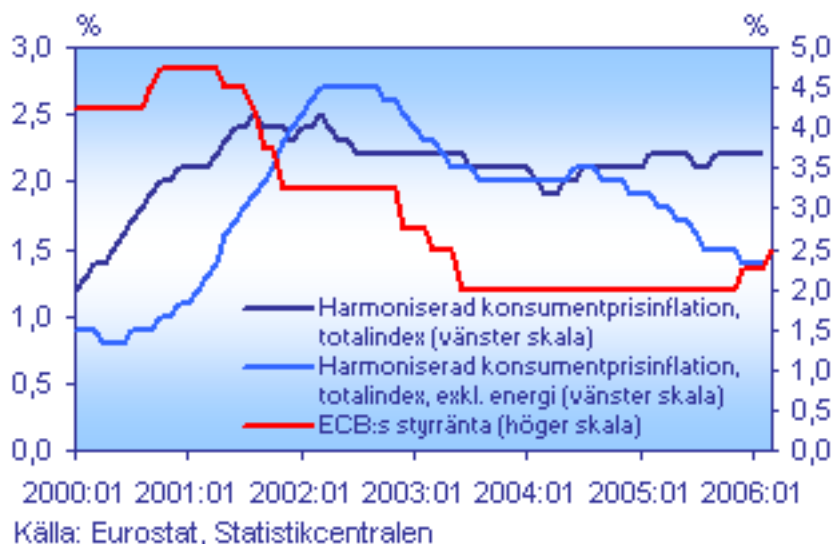
Konsumentförtroendet i euroområdet, som varit svagt ända sedan första hälften av 2002, har de senaste månaderna stärkts en aning men ännu knappast alls syns i en återhämtning i privat konsumtion. Hushållens konsumtionslust har påverkats framför allt av marginella löneökningar. Dessutom har staten inte kunnat stödja privat konsumtion eftersom finanspolitiken har måst inriktas på att stärka den offentliga sektorns finansiella ställning och minska underskotten i de offentliga finanserna enligt stabilitets- och tillväxtpakten. Den relativt höga arbetslösheten och oron för att industrijobben försvinner till låglöneländer har skapat en osäkerhet som dämpat konsumtionslusten i euroområdet.

Dynamiken när produktionen i kärnländerna i euroområdet återhämtar sig medför att exporttillväxten förbättrar företagets lönsamhet, vilket i sin tur uppmuntrar företagen att investera. Först därefter, när investeringarna bidragit till ökade inkomster för hushållen och skapat nya jobb, får den privata konsumtionen nytt liv. I detta scenario börjar den privata konsumtionen öka i år för att nå sin snabbaste tillväxttakt först nästa år. De privata investeringarna växer både i år och nästa år med drygt 3 % från året innan.

I Europa blir den ekonomiska tillväxten något mer enhetlig än förut. De ekonomiska utsikterna i Tyskland har blivit ljusare och tillväxten tar tydligt fart. Ser man till hela EU är tillväxten fortfarande snabbast i de nya medlemsländerna och i några mindre medlemsländer, såsom Irland, Sverige och Finland. I Europa kommer konjunkturerna under de närmaste åren att utvecklas i en något annan takt än

exempelvis i Nordamerika. I egenskap av en stor ekonomisk region kan Europa utvecklas relativt självständigt, vilket dock inte betyder att exempelvis USA och de asiatiska ekonomierna inte skulle påverka utvecklingen i Europa. En oväntad nedgång i tillväxten i Amerika eller Asien, som inte ingår i denna prognos, skulle verka hämmande på tillväxten även i Europa.

Figur 2. Inflation och penningpolitik i euroområdet 2000:01 - 2006:03

Europeiska centralbanken höjde sin styrränta med 0,25 procentenheter både den 6 december 2005 och den 8 mars 2006. Styrräntan som legat på 2 % sedan den 5 juni 2003 är nu 2,5 %. Orsak till räntehöjningarna var bland annat den snabbare konsumentprisinflationen. Från början av september tog inflationen i euroområdet ytterligare språng uppåt då råoljan och förädlade oljeprodukter blev dyrare. Redan i februari hade inflationen dock på grund av sjunkande råoljepriser minskat till 2,3 % från de höga nivåerna under hösten. Den snabbare tillväxttakten i euroområdet under tredje kvartalet 2005 och företagens avsevärt förbättrade utsikter i början av 2006 gav för sin del ECB anledning att höja räntan.

ECB:s beslut kan förefalla förvånansvärt såtillvida att kärninflationen, som är rensad för energi, under 2005 klart sjönk under 2 %. Effekten av höjda energipriser på konsumentprisinflationen är ungefär en procentenhet. En rätt allmän åsikt är också att baseffekter från energiprisstegringen inte i nämnvärd grad drivit upp priserna på andra produkter. ECB framhöll visserligen före den andra räntehöjningen att en del länder hade höjt vissa administrativa priser och indirekta skatter och härigenom låtit förstå att inflationstrycket var på väg att öka. Denna retorik tyder på beredskap för en ny räntehöjning senare i år. Av allt att döma kommer ECB att höja sin styrränta med högst en halv procentenhet under detta år. Viljan att höja räntan dämpas av den något avtagande

konsumentprisinflationen.

Konsolidering av de offentliga finanserna präglar finanspolitiken i de största europeiska länderna

I de största euroländerna – Tyskland, Frankrike och Italien – har underskotten i de offentliga finanserna begränsat möjligheterna att genom finanspolitiska åtgärder stödja återhämtningen i ekonomierna. Också Grekland, Portugal och i någon mån även Holland besvärar sig av underskott. Finanspolitiken i euroområdet har sedan 2004 varit relativt neutral och dimensioneringen av finanspolitiken kommer i det avseendet inte att ändras vare sig under nästa eller därpå följande år. I fortsättningen kommer en svagt ökande tillväxt att göra det lättare för länder med underskott att få ned underskottet under treprocentsgränsen.

Tillväxten i USA avtar men ligger fortfarande över 3 %

Tillväxten i USA uppgick i fjol till 3,5 % och var därmed i stort sett lika hög som i Löntagarnas forskningsinstituts prognos i augusti förra året. Orkanen Katrina bidrog till att den ekonomiska tillväxten avtog till 1,6 % under sista kvartalet (uppräknat i årstakt från föregående kvartal). I fjol bars tillväxten i USA upp av snabbt ökade privata investeringar. Särskilt bostadsbyggandet var livligt. Den privata konsumtionen steg med 3,6 %, dvs. alltså förhållandevis snabbt. Däremot avtog tillväxten i offentlig konsumtion. Effekten av utrikeshandeln (nettoexporten) på totalproduktionen var fortsatt negativ. Information om utvecklingen under början av 2006 liksom utvecklingen i slutet av 2005 pekar på en klar nedgång i bostadsinvesteringarnas tillväxt. Konsumentförtroendet har också försvagats något och tillväxten i privat konsumtion håller på att avta. Av allt att döma ökar den privata konsumtionen ännu detta år med cirka 3 %. BNP-tillväxten i USA blir i år 3,2 % och nästa år 3 %.

USA:s konsumentprisinflation (jämfört med året innan) var i januari 4 % och exklusive energi och livsmedelsråvaror 2,1 %. Den amerikanska centralbankens nya chef Ben Bernanke har aviserat fortsatta räntehöjningar i syfte att dämpa inflationstrycket. Styrräntan har sedan juni 2004 höjts redan 14 gånger från 1 % till 4,5 %. Samtidigt som korträntorna har stigit har den s.k. avkastningskurvan blivit alltmer flack. Att de långa räntorna stigit relativt obetydligt förklaras dels av förväntningarna om en avtagande ekonomisk tillväxt i USA, dels av dollarns ställning som reservvaluta och ankare för de asiatiska ländernas valutor. De asiatiska centralbankerna köper amerikanska långa statsobligationer, vilket höjer priset på obligationerna och omvänt sänker räntan på dem.

Obalanserna i den amerikanska ekonomin har knappast alls minskat. Underskotten i handels- och bytesbalansen har tvärtom fördjupats. Underskottet i de offentliga finanserna sjönk i fjol under 3 % av BNP men är i år åter på väg att stiga till cirka 3,5 % av BNP och exklusive socialskyddsfonder till cirka 5 % av BNP.

Tillväxten i Ryssland beroende av oljeinkomsterna

Uppgången i olje- och gaspriserna har lyft den ryska ekonomin. Handelsbalansöverskottet steg i fjol till 16 % av BNP. Överskottet i utrikeshandeln har stärkt rubeln i förhållande till andra valutor, också till euron. Denna utveckling har inte heller den ryska centralbanken motsatt sig. Inkomsterna från olje- och gasförsäljningen har investerats också i andra näringar. I takt med energisektorns framgångar har också hushållens inkomster ökat med följderna att tillväxttakten i privat konsumtion accelererat. Den privata konsumtionen växte förra året med hela 11 % från året innan, medan tillväxten i den totala ekonomin uppgick till 6,4 %. De fasta investeringarna ökade i fjol med cirka 10 % och växer även i fortsättningen i ungefär samma takt. Framför allt ökar staten sina investeringar och finanspolitiken blir något expansivare. Den offentliga sektorn visar dock fortsatt överskott. Tillväxten i den ryska ekonomin grundar sig även i fortsättningen på en stark utrikeshandel. Rysslands BNP växer 2006 och 2007 i en takt av 6 %.

Tillväxten i Kina alltjämt nära 10 %

Asien är fortsättningsvis världsekonomins tillväxtcentrum. Kinas BNP-tillväxt på 9,9 % förra året överträffade förväntningarna, och i både Indien och Vietnam är BNP-tillväxten på väg att nå en takt av cirka 8 %. Också i andra länder, såsom i Indonesien och i de längst utvecklade länderna, är tillväxten fortsatt hög, nära 5 %, även om ökningen i exporten till USA avtar.

Tillväxten i Kina avtar något men är nästan 9 % i år och nästa år. Investeringskvoten minskar ytterligare. Ser man till olika branscher har produktionen av telekomutrustning vuxit klart mest. Pappers- och stålproduktionen, som åtminstone delvis konkurrerar med finländsk produktion, har också ökat mer än genomsnittet. Av industriprodukterna har produktionen av maskiner och utrustning för industrin och av halvledare för elektronikindustrin däremot ökat långsammare än genomsnittet. Enligt den kinesiska statistikcentralen har lönenivån stigit med cirka 13 % per år. En stor del av ökningen beror troligen på att arbetstagare flyttat till företag med högre löner. Löneskillnaden mellan kustregionen och inlandet har också ökat. En ny beräkning

av den kinesiska ekonomin ledde till att mervärdet av tjänsteproduktionen steg brant samtidigt som Kinas BNP ökade med 17 % från tidigare.

Japans ekonomi är på väg att ta sig ur deflationsspiralen: sysselsättningsläget har förbättrats, konsumentförtroendet är högre än på mer än tio år och prisfallet har övergått i en måttlig prisuppgång. Även företagen ser ljus på den närmaste framtiden och så har också investeringarna börjat ta fart. Den japanska tillväxten hålls dock fortfarande uppe av utrikeshandeln, vars styrka beskrivs av att exporten till andra asiatiska länder alltså är klart större än importen från dessa länder. Japans BNP-tillväxt steg förra året till 2,8 %. I år och nästa år blir BNP-tillväxten omkring 3 %.

Transitexporten pressade upp import- och exportsiffrorna i Finland

Transithandeln med elektronikindustriprodukter främst till Ryssland ökade Finlands varuimport och varuexport. Volymen av varu- och tjänsteimporten växte i fjol med drygt 10 %, och exporten ökade med hela 7 %, trots att papperslockouten och förläggningsen av fartygsleveranser till 2006 reducerade exporten avsevärt. På grund av transitexporten var värdet av varuexporten till Ryssland 32 % större än året innan. I slutet av fjolåret och under början av detta år har Finlands export även till EU-området visat en stark uppgång.

När den ekonomiska tillväxten i Europa tar fart växer den finländska exporten till Europa rätt snabbt i år och nästa år. På grund av transithandeln ökade varuimporten i fjol med långt över 40 % från Estland, Ungern och Kina, dvs. från länder där finländska elektronikkoncerner eller deras dotterbolag har startat produktion i stor skala. Samtidigt minskade Finlands export till dessa länder, ett tecken på att den finskstartade produktionen har slagit ut Finlands export till länderna. Oroväckande är dock Finlands anspråklösa exportframgångar i Asienhandeln. Exporten till Ost- och Sydostasien minskade med hela 11 % från föregående år trots den rätt snabba tillväxten i regionen. Av allt att döma kommer Finlands exportutsikter att te sig relativt gynnsamma då ekonomin i euroländerna håller på att återhämta sig. På grund av många fartygsleveranser och fjolårets lockout i pappersindustrin växer den totala exportvolymen i år med 8 %. Nästa år ökar exporten med 4,5 %. Importtillväxten blir också fortsatt snabb med avtar något från förra året.

Handelsbalansen visade i fjol ett överskott på 8,1 miljarder euro. Överskottet blev mindre än förut till stor del på grund av papperslockouten. I år ökar överskottet till cirka 9

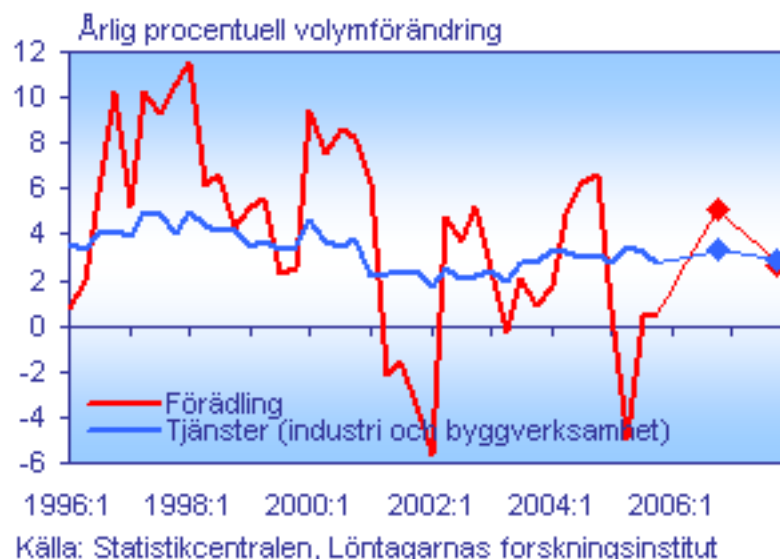
miljarder euro och nästa år uppgår överskottet redan till 9,5 miljarder euro. Förra året steg energipriserna kraftigt, vilket ledde till att Finlands bytesförhållande försvagades ytterligare. Stegningen i varuimportpriserna enligt nationalräkenskaperna blev dock oväntat liten, bara 2,8 %. Uppgången i importpriserna bromsades framför allt av de priserossionsdrabbade elektronikprodukternas ökade vikt i importprisberäkningen på grund av den större transitimporten. I fortsättningen kommer Finlands bytesförhållande att utvecklas mer balanserat än förut. Energin driver inte längre upp importpriserna, och återhämtningen i euroområdet skapar förutsättningar för en uppgång i industrins och framför allt skogsindustrins exportpriser.

Tjänstebranscherna fortsätter att växa i snabb takt

Industriproduktionen krympte i fjol med 1,9 %. Utöver papperslockouten bidrog också den klart minskade elproduktionen till att dra ned tillväxten i industriproduktionen då bland annat väderleksförhållandena gynnade elimport från närområdena. Även utan skogsindustrin skulle fabriksindustrins tillväxt ha stannat på låga 1,2 %. Produktionen av konsumtionsvaror, såsom kläder och livsmedel, håller på att minska. Övriga varor var också den förhållandevis låga tillväxten på 2,4 % i metallindustrin (inkl. den eltekniska industrin) som rullat på bra. Siffran kan självfallet bli högre när de slutliga räkenskaperna är klara.

Industrins framtidsutsikter är till övervägande del positiva. Framför allt byggnadsmaterialindustrin, maskinindustrin och skeppsbyggnadsindustrin växer i rask takt. Men den globala konkurrensen och den låga tillväxten i Europa har också skapat problem för industrin. Skogsindustrins lönsamhetsproblem försvinner inte över en natt och dess produktion växer endast långsamt eller förblir oförändrad. Dessutom är kontraktstillverkningen av elektronik, som klarar sig med lågutbildad arbetskraft och som gjort endast små investeringar i forskning och utveckling, på väg att flyttas utomlands till låglöneländer som Estland, Ungern, Kina och Indien. Finlands eltekniska industri har dock blivit ett kunskapscentrum där det hela tiden uppstår nya kunskapsintensiva företag som i bästa fall skapar nya arbetsplatser i Finland i stället för de företag som flyttat utomlands. Den totala industriproduktionen växer i år med drygt 5 % när skogsindustri- och elproduktionen återgår till normala nivåer. Nästa år ökar industriproduktionen med endast 2,4 % från året innan.

Figur 3. Förädlings- och tjänsteproduktion 1996:1 - 2007:4

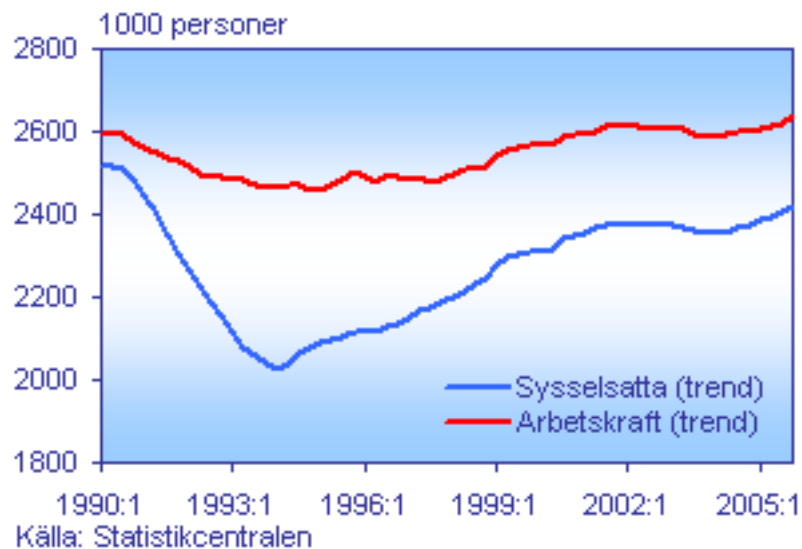

Inom tjänstebranscherna avtar handelns tillväxt något medan tillväxttakten för företagstjänster ökar ytterligare. Även inom transportbranschen, som drabbades av lockouten inom skogsindustrin, tar tillväxten ordentligt fart i år. Nästa år återgår transportbranschens tillväxt till 2 %. Byggandet fortsätter att vara mycket livligt under de följande två åren, och samhällstjänsterna, bland annat offentliga tjänster, fortsätter att växa i en årstakt på knappt 2 %.

Antalet sysselsatta växer i år med drygt 40000

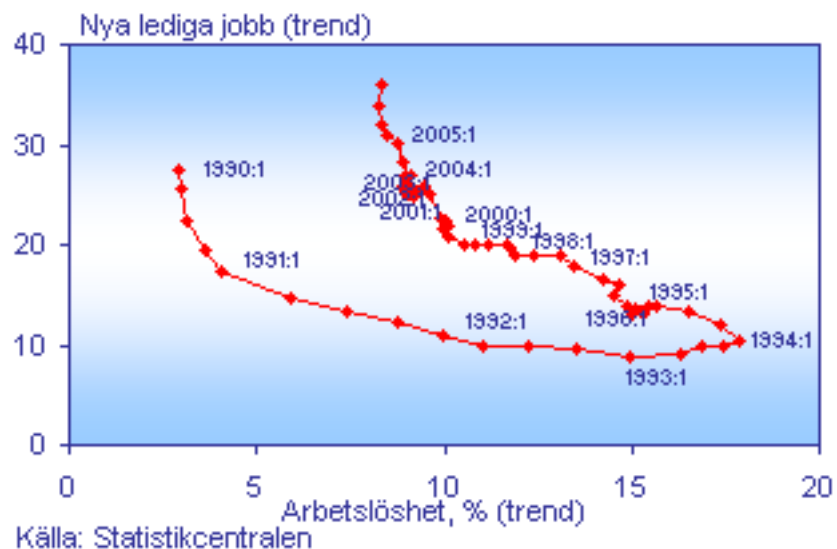
Läget på arbetsmarknaden förbättrades förra året. Antalet sysselsatta steg med 36000. Samtidigt ökade aktiviteten i arbetsökandet, vilket syntes i en avsevärd ökning av arbetskraften. Även om tillväxten i arbetskraften bromsade nedgången i arbetslösheten, sjönk arbetslöshetsgraden i fjol till i genomsnitt 8,4 %. En fortsatt livlig ekonomisk aktivitet bidrar till att förbättra sysselsättningen också i år. Sysselsättningen ökar framför allt inom byggverksamheten och tjänstebranscherna. Trots massuppsägningar kommer även industrin – framför allt tack vare metallindustrin – att öka sysselsättningen i år. Totalt sett ökar antalet nya jobb med 1,7 % från året innan, vilket betyder 42000 nya sysselsatta. Sysselsättningsgraden stiger då till i genomsnitt 69 %. Samtidigt ökar även arbetskraften. Denna trend förstärks av att äldre arbetstagare stannar kvar i arbetslivet längre än förut. Men det förbättrade sysselsättningsläget aktiverar också unga att söka sig ut på arbetsmarknaden. Arbetslösheten sjunker detta år till i genomsnitt 8 %.

Figur 4. Arbetskraft och sysselsatta 1990:1 - 2005:4

Arbetsmarknadsläget förblir gott också nästa år. Sysselsättningen ökar visserligen inte lika mycket som i år, dvs. med i genomsnitt 27000 personer. Högkonjunkturen inom byggverksamheten börjar vika, men tjänstebanschnas sysselsättande effekt håller dock i stort sett i sig. Arbetskraften fortsätter också att växa men inte i samma takt som tidigare. Utvecklingen leder till att arbetslösheten sjunker till 7,7 %. Sysselsättningsgraden stiger och blir i genomsnitt 69,5 %. Sysselsättningsgraden börjar redan närma sig 70-procentsgränsen. Från mars 2003 till mars 2007, dvs. under valperioden, kommer det av allt att döma att ha tillkommit 89000 nya jobb. Detta skulle innebära att regeringens mål att under valperioden skapa 100000 nya jobb netto missas med 11000.

Figur 5. Beveridgekurva 1990:1 - 2005:4

Beveridgekurvan visar att en ökad efterfrågan på arbetskraft inte minskar arbetslösheten särskilt snabbt. Orsakerna ligger i att efterfrågan och utbudet på arbetskraft inte möts, att arbetskraften aktiveras när arbetsmarknadsläget förbättras och att byggnads- och varvsindustrin sysselsätter utlänningar som inte omfattas av

arbetskraftsundersökningen.

Ökad köpkraft och stabila utsikter tryggar konsumtionstillväxten

Inkomstnivån steg i fjol med 3,6 %. Lönehöjningarna var i linje med den inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen och genomfördes som prognostiserat. I år fortsätter utvecklingstrenden. Löneökningarna är återhållsamma och förutsebara och inget inhemskt pristryck eller några inflationsövertäckningar är skönjbara. Hushållens ekonomiska planering vilar på en stabil grund. Inkomstnivån stiger i år med 2,8 %. Inkomstökningen och den ökade sysselsättningen håller uppe konsumentförtroendet, ger näring åt konsumtionsfterfrågan och stärker således den ekonomiska tillväxten.

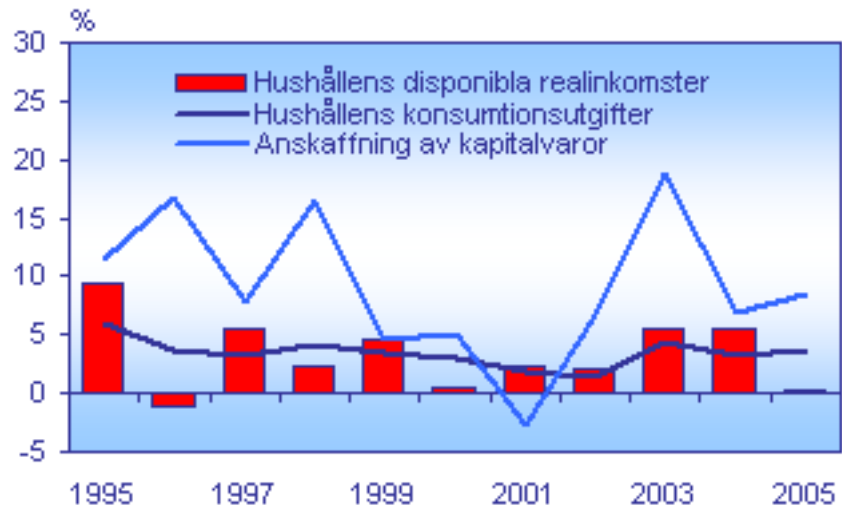
Den inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen gäller till slutet av september 2007 och för nästa år har inte avtalats om några lönehöjningar. Löneöverhänget från detta år uppgår nästa år till drygt en procentenhet. Inklusiv löneglidning förutspår vi att inkomstnivån stiger med 2,4 % nästa år. I år och nästa år minskar effekten av löneökningarna på inkomstutvecklingen från året innan, men utvecklingen av löntagarnas köpkraft stöds i motsvarande mån genom skattelättnader. I takt med att sysselsättningen förbättras växer lönesumman snabbare än inkomstutvecklingen.

Såsom vi förutspådde för ett år sedan, minskade hushållens kapitalinkomster förra året. Detta berodde bland annat på kapital- och samfundsskattereformen. Man förberedde sig för skattes kärpningen genom att tidigarelägga dividendutdelningar till 2004. Sådana tillfälliga förändringar inverkar inte på konsumtionsbeteendet, och sparkvoten steg följaktligen 2004 för att 2005 ligga på minus. I år normaliseras kapitalinkomsternas utveckling. Under prognosperioden kommer hushållens realinkomster att växa i jämn takt. Däremot kommer deras ränteutgifter att vända brant uppåt. Detta återspeglar såväl lånestockens fortsatt snabba ökning som referensräntornas tydliga och jämna vändning uppåt.

Vår prognos för tillväxten i privat konsumtion är något högre än det långsiktiga genomsnittet för konsumtionstillväxten. Konsumtionstillväxten främjas av en stabil ekonomisk utveckling och ett starkt konsumentförtroende. I år ökar konsumtionen med 3,1 %. I fråga om konsumtionsökningens struktur kan konstateras att tyngdpunkten ligger på kapitalvaror. Detta har varit fallet redan i några års tid.

Figur 6. Tillväxten i hushållens inkomster och

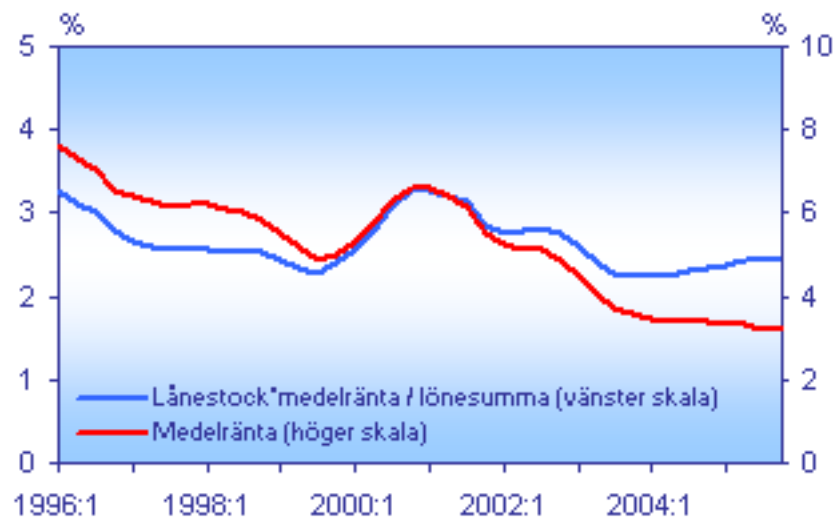
konsumtion 1995 - 2005

Källa: Statistikcentralen

Konsumtionsökningens struktur har stärkt statsfinanserna då inkomsterna från indirekta skatter har ökat snabbare än den genomsnittliga konsumtionstillväxten. Under andra halvåret 2005 vände bilhandeln på nytt brant uppåt. I övrigt var konsumtionen mer än tidigare inriktad på hushållsmaskiner, elektronik och möbler. Nästa år kommer den svagt avtagande tillväxten i realinkomsterna och stigande ränteutgifter att bromsa konsumtionstillväxten och den blir 2,5 %. Ökningen i hushållens ränteutgifter på grund av bolåneräntehöjningen med en halv procentenhet motsvarar i nuläget 0,4 % av den årliga lönesumman. Då största delen av bostadslånen är annuitetslån stiger hushållens låneskötselkostnader dock inte i motsvarande mån.

Figur 7. Hushållens bolåneränteutgifter i förhållande till lönesumman 1996:1 - 2005:4

Källa: Finlands Bank, Statistikcentralen

Även investeringarna i maskiner och utrustning vänder uppåt

Investeringarna ökade i fjol med 1,7 %. Ökningen kan tillskrivas husbyggnadsinvesteringarna och investeringarna i mark- och vattenbyggnad. Husbyggandet ökade framför allt på grund av den fortsatt starka efterfrågan på bostäder. Till ökningen i mark- och vattenbyggnadsverksamheten bidrog åter stora offentliga projekt som vägsträckan E18 och hamnen i Nordsjö.

I år växer investeringarna snabbare än förra året. Ett tecken på detta är att byggindustrins konfidensindikator steg markant i början av året. På en stark tillväxt tyder dessutom antalet påbörjade husbyggen och byggnadslov. Under tidigare år påbörjade stora offentliga projekt garanterar också att mark- och vattenbyggnadsverksamheter blir fortsatt livlig. Vidare finns det tecken på att investeringarna i maskiner och utrustning tar fart. Enligt vår prognos ökar investeringarna i år med 5,0 %. Investeringarna i maskiner och utrustning fortsätter att öka klart även 2007. Högre realräntor och hushållens något långsammare inkomstutveckling bidrar däremot till att dämpa bostadsbyggandet under nästa år. Också för övriga husbyggnadsinvesteringar avtar tillväxttakten. Nästa år stiger totalinvesteringarna med 3,7 % från föregående år.

Inflationen lägre än i euroområdet

Förra året var konsumentprisinflationen, 0,9 %, klart lägre än i övriga euroländer. Prisutvecklingen för olika varugrupper var däremot oenhetlig. De största inflationseffekterna kom från boendet, framför allt uppgången i bostadspriserna, och de brant stigande bränslepriserna. Däremot har inflationen redan en tid dämpats av kraftigt fallande priser på kommunikation. Råoljepriset är för närvarande exceptionellt högt och någon snabb nedgång är inte i sikte. Som en återspeglning av det spända och nervösa läget på oljemarknaden får konflikter och andra störningar i regioner som producerar råolja och oljeprodukter omedelbart genomslag i stigande priser. Uppgången i referensräntorna är i år och nästa år den viktigaste inflationsdrivande faktorn, men inget annat väsentligt pristryck kan skönjas. Konsumentpriserna stiger med omkring 1 % under 2006. Finland kommer således fortsättningsvis att ha en klart lägre inflation än övriga euroländer. Så har varit fallet redan under flera år. Förklaringen ligger bland annat i återhållsamma löneuppgörelser. Nästa år uppgår inflationen på årsbasis till 1,3 %.

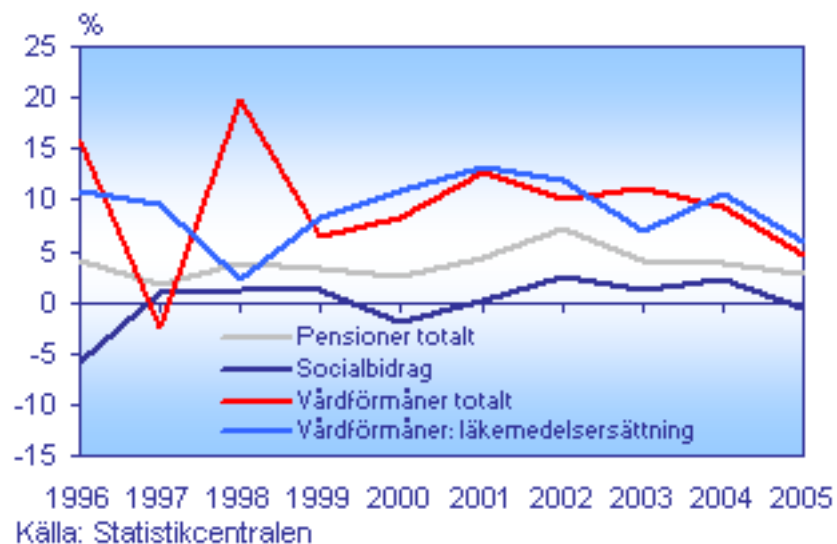
Statens finansiella ställning förstärks temporärt

Överskottet i statsfinanserna ökade förra året med omkring 600 miljoner euro till nästan en miljard euro. Tillväxten i

statens konsumtionsutgifter blev extremt låg, bara 1,5 %. Eftersom ökningen i privat konsumtion var koncentrerad till kapitalvaror med högre moms ökade intäkterna från mervärdesskatten avsevärt. Intäkterna från förvärvs- och kapitalinkomstskatterna växte med hela 7,5 %, vilket klart överträffade alla prognoser. Trots att inkomstbeskattningen lindrades en aning ökade intäkterna från den. Detta berodde förutom på den något större ökningen i lönesumman än väntat framför allt på ökade löner och arvoden med högre marginalsskatt i slutet av året och ändringen i skatteandelarna från kommunerna till staten enligt den färdigställda beskattningen för 2004.

År 2005 ökade kommunernas underskott med 150 miljoner euro. Kommunernas konsumtionsutgifter steg som beräknat i en takt av 5,3 %. När staten ökade sin andel av intäkterna från inkomstskatten i samband med justeringen av statsandelarna blev kommunalskatteintäkterna något lägre än prognostiserat. Arbetspensionsanstaltens och övriga socialskyddsfonders överskott steg med omkring en halv miljard euro. Hela den offentliga sektorns överskott (EMU-överskottet) växte med drygt en miljard euro och dess andel av BNP ökade med en halv procentenhet till 2,4 %. Statsskulden kunde amorteras avsevärt och den offentliga sektorns sammanlagda skuld (EMU-skulden) i förhållande till BNP sjönk med hela 4 procentenheter till 41,1 %.

Figure 8. Vissa offentliga utgiftsposter 1996 - 2005 till gängse pris

I granskningen av de offentliga finansernas utveckling och den offentliga sektorns finansiella ställning har massmedierna ägnat skattelättnaderna stor uppmärksamhet. Ovanstående figur visar däremot några intressanta poster på utgiftssidan. En viktig fråga är, bromsar pensionsreformen, som trädde i kraft vid ingången av 2005, permanent tillväxten i pensionsutgifterna. Socialbidragen (såsom utkomst-, bostads- och studiestöd och barnbidrag) har däremot redan länge varit frusna även

till sina nominella belopp. Vårdförmånerna (främst hälsovårds- och socialtjänster som betalas av staten, kommunerna och FPA) har däremot vuxit kraftigt. De senaste åren har strävan varit att bromsa tillväxten framför allt i läkemedelsersättningen.

I år växer överskottet i statsfinanserna med cirka 350 miljoner euro. Ökningen förklaras framför allt av den redan på förhand kända ökningen i dividendutdelningen till staten på minst 600 miljoner euro. Intäkterna från mervärdes-, alkohol- och bilskatten beräknas växa i snabb takt, medan intäkterna från överlåtelseskatten troligen blir lägre än i fjol. Förvärvsinkomstskattelättnaderna är i år relativt stora och förmögenhetsskatten har slopats, men tack vare den goda tillväxten i lönesumman och intäkterna från samfundsskatten blir statens inkomst- och förmögenhetsskatteintäkter i det närmaste oförändrade. Statens konsumtionsutgifter ökar måttligt och investeringarna minskar något. År 2007 beräknas överskottet i statsfinanserna minska med cirka en miljard euro. Skattelättnaderna blir mindre än året innan, men på grund av lönesummans långsammare ökningstakt kommer tillväxtbanan för intäkterna från förvärvsinkomstskatten fortfarande att vara negativ, och som en följd av den avtagande tillväxten i privat konsumtion avtar också tillväxten i intäkterna från indirekta skatter. Årets höga nivå på dividendutdelningen till staten antas vara en tillfällig företeelse. Statsandelarna och överföringarna till socialskyddsfonderna fortsätter att växa kraftigt.

Sammantaget förbättras kommunernas finansiella ställning men visar fortfarande underskott. Kommunernas skatteintäkter ökar i jämn takt, eftersom inga lättnader görs i kommunalbeskattningen. Dessutom stiger kommunalskatteprocenten och samfundsskatteintäkterna växer klart. Samtidigt avtar tillväxten i kommunernas konsumtionsutgifter med knappt en procentenhet. Också nästa år ökar kommunernas skatteintäkter kraftigt. Kommunernas underskott minskar därför nästa år med 400 miljoner euro. I denna beräkning har antagits att kommunalskatten skärps med 0,1 procentenheter.

Arbetspensionsanstaltens och övriga socialskyddsfonders överskott växer i år med drygt 400 miljoner euro när vissa premier höjs en aning och socialförmånerna och socialbidragen ökar endast långsamt. Nästa år beräknas arbetspensionsanstaltens och övriga socialskyddsfonders premieintäkter öka klart långsammare än i år, då inga beslut om premiehöjningar ännu fattats. Deras överskott ligger därför nästa år kvar på oförändrad nivå.

Hela den offentliga sektorns överskott i förhållande till BNP ökar i år med 0,6 procentenheter. Samtidigt sjunker

skattegraden med 0,5 procentenheter främst till följd av lättnaderna i statsbeskattningen och den snabba ökningen i BNP-värdet. Nästa år minskar den offentliga sektorns EMU-överskott något. Samtidigt minskar EMU-skulden i förhållande till BNP med cirka 1,4 procentenheter och skattegraden sjunker en aning.

Kommunreformens inverkan långsam

Kommunerna kommer även framöver att pressas i ett läge med ökade åligganden och en begränsad inkomstbildning. Som lösning på problemet planeras en kommunreform som skulle innebära ökad genomsnittlig kommunstorlek och åtminstone intensifiering av samarbetet mellan kommunerna. Rationaliseringar är alltid välkomna, men den faktiska nyttan av dem kommer först med tiden. Om kommunernas inkomstbildning inte tryggas finns det risk för att deras effektivitetshöjande utvecklingsprojekt inte kan slutföras och kostnadsbesparingar bara kan uppnås genom försämring av servicenivån. Man får inte glömma att den regionala utvecklingen också framöver är mycket oenhetlig och att de negativa chocker som globaliseringen orsakar i regel drabbar enskilda orter. Följaktligen kommer behovet av skatteutjämning till förmån för svaga regioner knappast att minska.

Mot enhetligare skattesatser

Det gynnsamma konjunkturläget gör det möjligt att konsolidera statsfinanserna och hela den offentliga sektorns finansiella ställning och skapa beredskap för ökade framtida offentliga utgifter på grund av befolkningens åldrande och eventuellt försvagade konjunkturer. Skattegraden borde inte mera sänkas nämnvärt genom nya beslut. Däremot finns det stort utrymme att ändra på skattestrukturen. Beskattningen av kapitalinkomster kunde skärpas – exempelvis för kapitalinkomster över en viss tröskel – medan förvärvsinkomstbeskattningen kunde lindras i motsvarande mån så att de totala skatteintäkterna blev i det närmaste oförändrade. I denna lösning kunde den högsta marginalskatten i statsbeskattningen av förvärvsinkomster sänkas till 50 %. Detta skulle leda till minskad skatteplanering, återhållsamma lönekrav och en jämnare inkomstfördelning och sporra högavlönade experter att arbeta i Finland. Dessa fördelar skulle med största sannolikhet väga tyngre än nackdelarna av de något försvagade incitamenten att skaffa kapitalinkomster.

När företagen internationaliseras bidrar nationella företagsstöd, numera i huvudsak FoU-stöd, inte nödvändigtvis längre till att stödja inhemsk produktion eller sysselsättning. Därför borde FoU-stödet tydligare än förut

riktas till små och medelstora företag. I stödbesluten borde man också beakta risken att nyttan av stödet rinner ut ur landet.

INTERNATIONELL EKONOMI

Totalproduktion, volymtillväxt , %	2005	2006p	2007p
Förenta staterna	3,5	3,2	3,0
Euro-12	1,3	2,1	2,6
Tyskland	0,9	1,8	2,6
Frankrike	1,5	2,3	2,6
Italien	0,2	0,8	1,7
EU 25	1,6	2,2	2,6
Sverige	2,5	3,2	3,4
Storbritannien	1,8	2,0	2,2
Japan	2,8	3,0	3,0
Ryssland	6,4	6,0	6,0
Kina	9,9	9,5	9,0
Källa: BEA, IMF, OECD, Löntagarnas forskningsinstitut			

FÖRSÖRJNINGSBALANS

	2005	2005	2006p	2007p
	Mrd. €	Procentuell volymförändring , %		
Bruttonationalprodukt	155,3	2,1	3,8	2,8

Import	54,6	10,3	7,0	4,4
Totalt utbud	209,9	4,2	4,6	3,2
Export	60,1	7,0	8,0	4,5
Konsumtion	116,3	2,9	2,7	2,3
- privat	81,3	3,4	3,1	2,5
- offentlig	35,0	1,5	1,6	1,8
Investeringar	29,8	1,7	5,0	3,7
- privata	25,4	3,1	6,7	4,6
- offentliga	4,4	-6,2	-4,8	-2,6
Lagerförändring (inkl. statistiskt fel)*	3,7	0,2	-0,1	0,0
Total efterfrågan	209,9	4,2	4,6	3,2
*Effekt på den totala efterfrågan, procentenheter.				
Källa: Statistikcentralen, Löntagarnas forskningsinstitut				

NYCKELTAL I PROGNOSEN

	2005	2006p	2007p
Arbetslöshet, %	8,4	8,0	7,7
Arbetslösa (1 000-tal)	220	211	206
Sysselsatta (1 000-tal)	2401	2443	2470
Sysselsättning, %	68,0	69,0	69,5
Inflation, konsumentprisindex, %	0,9	1,1	1,3

Lönenivå, lönenivåindex, %	3,6	2,8	2,4
Hushållens disponibla realinkomst, %	0,3	2,8	1,7
Bytesbalansöverskott, mrd. €	3,7	4,2	4,4
Handelsbalansöverskott, mrd. €	8,1	8,9	9,6
Statens finansiella överskott, mrd. €	1,0	1,3	0,3
% av BNP	0,6	0,8	0,2
Offentliga sektorns finansiella överskott, mrd. €	3,8	4,9	4,3
% av BNP	2,4	3,0	2,5
Offentlig EMU-skuld, % av BNP	41,1	39,1	37,7
Skattegraden, %	44,5	44,0	43,8
Korta räntor (3 mån. Euribor)	2,2	2,9	3,5
Långa räntor (10 års statsobligationsränta)	3,4	4,0	4,8
Källa: Finlands Bank, Statistikcentralen, Löntagarnas forskningsinstitut			

PROGNOS 23.3.2006

DEN FINLÄNDSKA PAPPERSINDUSTRINS FRAMTID – FOSTERLANDET FÖRLORAT?

PROGNOS

Tilläggsuppgifter:

Prognoschef
Eero Lehto
Tel. 358-9-2535 7350
e-mail:
Eero.Lehto@labour.fi

Informatör
Heikki Taimio
Tel. 358-9-2535 7349
e-mail:
Heikki.Taimio@labour.fi

Skogsindustriföretaget UPM-Kymmene kommer att säga upp 3600 anställda, varav nästan 3000 i Finland. De hårda åtgärderna har förklarats med dålig lönsamhet och svag efterfrågan på bolagets produkter. Är detta oundvikligt och hur har man kommit fram till detta beslut? Varför sker uppsägningarna nästan enbart i Finland trots att UPM har produktion av bestruket journalpapper runt om i Europa?

Mogen bransch

Papperskonsumtionen beräknas under de följande 15 åren öka med bara omkring en procent i Västeuropa, som är det viktigaste marknadsområdet för den finländska pappersproduktionen. I Nordamerika och Japan växer papperskonsumtionen än långsammare undanträngd av elektronisk kommunikation. Klart snabbare växer konsumtionen av pappersprodukter redan i Asien och Östeuropa, där papperskonsumtionen hittills varit låg och där den ekonomiska tillväxten är högre än genomsnittet. Kina och övriga asiatiska länder har ökat sin egen produktionskapacitet för att möta den växande inhemska efterfrågan. Den relativt snabba produktionsökningen i Kina, som i fjol var cirka 26 %, har inneburit minskade marknader för Finlands Asienexport. Den senaste tiden har den europeiska pappersindustrin drabbats av underefterfrågan, som har sänkt priserna och försvagat lönsamheten. När tillväxten i EU småningom tar fart ökar också papperskonsumtionen i Europa och bidrar till att förbättra lönsamheten även för produktionen i Finland.

Återvinningen ökar

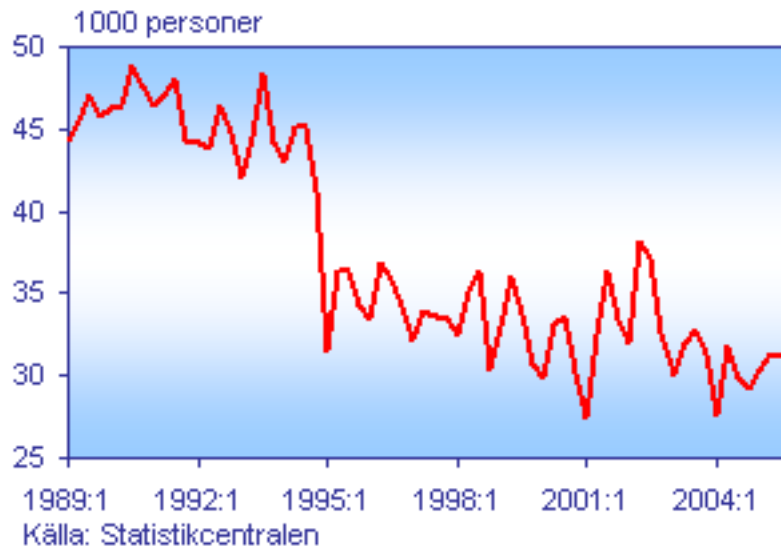
Användningen av returpapper som råvara blir allt vanligare. I Europa uppgår återvinningen av papper för närvarande till 56 % och kommer ännu att stiga något. Detta ökar den returfiberbaserade produktionen i Centraleuropa. Den allt större konsumtionen i östra Centraleuropa tillfredsställs i stor omfattning genom utbyggnad av returfiberbaserad produktion, men pappersförädlingen kan inte klara sig enbart med returfiber. För att kvaliteten på returfiberråvaran skall vara förädlingsbar krävs att återvinningspapper blandas i det gamla returfiberbaserade papperet. Redan konsumtionstillväxten i Östeuropa kräver utvidgning av den returfiberbaserade produktionen. I det avseendet innebär en utvidgning av den europeiska marknaden inte minskade exportmarknader för den

returfiberbaserade industrin i Finland.

Färre jobb inom pappersindustrin

Den finländska pappersindustrin har ökat sin produktion i jämn takt. En allt kapitalintensivare produktion och förbättrad produktivitet har i kombination med en relativt låg marknadstillväxt dock minskat sysselsättningen i branschen.

Figur 1. Antalet sysselsatta i Finlands pappersindustri 1989:1 - 2005:4

Konkurrenskraft summan av många faktorer

Inom pappersindustrin är arbetskraftskostnaderna inte en lika viktig konkurrensfaktor som till exempel inom montering av konsumtionselektronik. Eftersom produktionen är kapitalintensiv, är processkunnskap och maskineffektivitet av stor betydelse. Också förmånlig energi och effektiv logistik och materialservice spelar en viktig roll. Allt detta gynnar en lång industriell tradition och yrkeskunnskap. I Finland har pappersindustrins totalproduktivitet sedan 1985 ökat snabbare än i konkurrentländerna i väst. Efter 2000 har Finland förlorat sitt försprång. Det är uppenbart att effektiviseringskunnskap sprids lättare inom ett företag än mellan företag. Därför har de finländska storbolagens utbredning genom företagsköp framför allt till andra europeiska länder med största sannolikhet bidragit till att minska det tekniska försprånget. Medan de finländska skogsindustriföretagen ännu i mitten av 1990-talet producerade drygt 80 % av sin omsättning i hemlandet har andelen i dag sjunkit klart under 50 %.

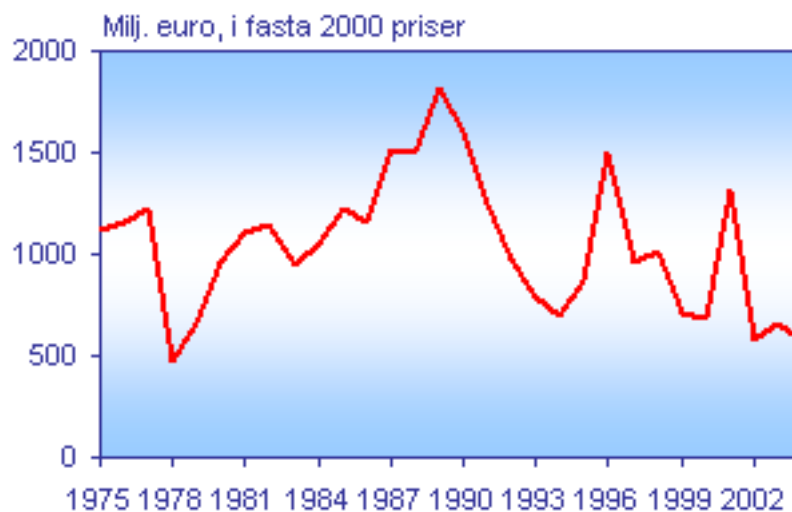
Geografisk placering

När det gäller pappersindustriproduktionens geografiska placering spelar råvarukällorna, närheten till slutanvändarna,

transportkostnaderna och logistiken en viktig roll. Varje världsdel söker tillfredsställa konsumtionen med sin egen produktion. Det naturliga marknadsområdet för den finländska produktionen är Europa, och det är för Finland livsviktigt hur produktionen organiseras i Europa.

I Europa är det lämpligt att förlägga pappersproduktion till Centraleuropa på grund av den ökade användningen av returfiber och närheten till slutanvändarna. För en ökning av produktionen i Ryssland talar åter landets enorma råvarutillgångar. Den ryska pappersproduktionen kommer sannolikt även i framtiden att konkurrera även på den asiatiska marknaden, där otillräckliga råvarutillgångar, dyr energi och olösta miljöproblem begränsar en utvidgning i form av effektiv och konkurrenskraftig produktion. I förhållande till Centraleuropa är Finlands fördelar rikliga råvarutillgångar, relativt billig energi, låga drivningskostnader, lång tradition i branschen och det kunnande denna gett.

Figur 2. Pappersindustrins bruttoinvesteringar i Finland 1975 - 2004

Källa: Statistikcentralen

En

eventuell koncentration av pappersindustrin till östra Centraleuropa utgör ett hot för den finländska industrin. Långsiktiga investeringar kan knappast baseras på nuvarande skillnader i arbetskraftskostnader. Dessutom kommer lönerna i Östeuropa i fortsättningen att stiga betydligt snabbare än i Finland. Den finländska produktionens framtid påverkas redan av de investeringsbeslut som fattas den närmaste tiden. Även om produktionskapaciteten i Finland ännu är rätt ny och effektiv, innebär en nyinvestering på annat håll i Europa och ingen investering i Finland oundvikligt att den dagen närmar sig då nästa finländska enhet stängs som gammal och ineffektiv. Osäkerheten förstärks av att valet av investeringsstrategi i hög grad hänger på skillnader i synsätt. Den bekymmerslöshet som präglat finländska företagsledningars inställning till den osäkra avkastningen på utländska investeringar är oroväckande. Felaktiga företagsköp i Nordamerika har medfört förluster i miljardklassen. Problem

som uppstått när utländsk produktion startats upp bagatelliseras fortfarande. Det färskaste exemplet på detta är Metsä-Botnias massafabriksprojekt i Uruguay. Som motvikt ser man åter kritiskt på den finländska produktionens framtida lönsamhet.

Lösningen nya produkter

Att pappersindustrin i dag har lönsamhetsproblem kan inte förnekas, men frågan gäller, hur detta problem löses och vilken lösningen blir. Produktionen av traditionella volymprodukter kan inte längre växa nämnvärt. Om tillgången på råvaror från Ryssland försvåras, kan detta medföra nya problem för den inhemska produktionen. Helt befogat är det dock att hålla kvar åtminstone den på inhemsk returfiberråvara baserade förädlingen. Processeffektivering är också en möjlighet värd att beakta i strävandena att öka den inhemska konkurrenskraften. Hög tillväxt kan åter finnas i utveckling av ny vidareförädling, såsom specialpapper och specialkartong. Att denna väg varit framgångsrik finns det goda exempel på även i Finland. Störst tillväxtpotential finns troligen också i förädling av träråvara i den kemiska industrin. I den här riktningen kunde utnyttjandet av träråvara styras genom näringspolitiska stöd, bland annat med Tekes medverkan. Aktivitet i den här riktningen skulle behövas i högre grad även inom den finländska industrin. Finska staten borde också i EU-sammanhang agera för en harmonisering av företagsstöden. På så sätt kunde man undvika att hamna i en situation där investeringar i pappersindustrin i EU:s nya medlemsländer stöds i sysselsättningsfrämjande syfte samtidigt som detta leder till arbetslöshet i Finland.